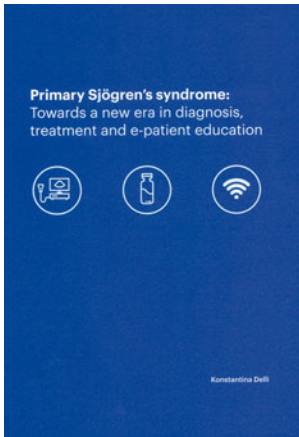

Primair syndroom van Sjögren

K. Delli
 Primary Sjögren's Syndrome:
 towards a new era in diagnosis,
 treatment and e-patient education
 Groningen: Rijksuniversiteit
 Groningen, 2017
 255 bl., geïll.
 ISBN 978 90 367 9789 4.
 E-book 978 90 367 9788 7

Achter de ingetogen kraft van dit proefschrift van Konstantina Delli gaat een pronkjuweel schuil. Grote expertise en gedegen multidisciplinair onderzoek siert elke bladzijde van dit omvangrijke werk (255 pagina's), dat een absolute aanrader is voor iedereen die zich bezighoudt met diagnostiek en therapie bij patiënten met het primair syndroom Sjögren (pSS). Aangezien statistisch in elke tandartspraktijk minstens 1 Sjögren-patiënt voorkomt (prevalentie pSS 60,9 op elke 100.000 inwoners), is het ook voor tandartsen-algemeen practici uiterst nuttig.

In de algemene inleiding worden de epidemiologie, pathogenese, diagnostiek en actuele behandelopties van het pSS overzichtelijk uiteengezet. Dan volgt een overzichtsartikel over xerostomie, dat de 3 meest voorkomende oorzaken van subjectieve monddroogheid behandelt: syndroom van Sjögren, medicatie en radiotherapie. Een zeer geschikt handvat bij het duiden van xerostomie in de dagelijkse praktijk en hoe hiermee om te gaan.

Vervolgens gaat de auteur in op de klinische toepasbaarheid van echografie als

non-invasieve techniek bij diagnostiek en monitoring van pSS, aan de hand van een meta-analyse van de literatuur en een gedegen klinisch onderzoek (als drieluik). Een fraaie toegift is het artikel over de voor- en nadelen van het parotis-versus lipbiopt bij pSS-patiënten.

Tevens zocht Delli naar een behandeling op maat met selectieve B-celdepletie en vroeg zij zich af hoe op basis van een parotisbiopt vooraf kan worden vastgesteld wat het effect van deze therapie zal zijn. Aanvullend adviseert Delli consensusrichtlijnen te formuleren voor gestandaardiseerde histopathologische beoordelingen van (parotis)biopten.

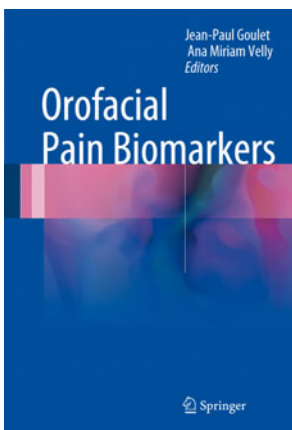
Tot slot analyseert Delli de wisselende kwaliteit van de beschikbare patiëntinformatie op internet-fora en op YouTube.

Dit proefschrift is plezierig en vlot geschreven. Ingewikkelde onderwerpen worden op leesbare wijze uiteengezet. Kan echografie van de parotis het biopt vervangen? 'Ja en nee' is haar antwoord. Wilt u hier het fijne van weten, dan zult u dit voortreffelijke proefschrift ter hand moeten nemen.

Boek

B. Stegenga

Biomarkers bij orofaciale pijn

J.-P. Goulet, A.M. Velly (eds.)
 Orofacial pain biomarkers.
 New York: Springer, 2017
 155 bl., geïll. € 109,99
 ISBN 987 3 662 53992 7
 (hardcover)

Hoewel met betrekking tot de kennis over pijn afgelopen decennia aanzienlijke stappen zijn gezet, is er ten aanzien van behandelstrategieën van chronische pijnen in het orofaciale gebied nog veel te winnen. Dit is vooral toe te schrijven aan het subjectieve karakter van pijn en de vele facetten die daarop van invloed zijn. Biomarkers kunnen in potentie bijdragen aan meer objectieve, valide en betrouwbare pijnagnostiek en ook aan het vaststellen en beïnvloeden van risicofactoren en mechanismen die een rol spelen bij chronische orofaciale pijn.

Dit boek biedt een waardevol overzicht van de stand van zaken van en toekomstige richtingen voor pijnbiomarkeronderzoek en voor mogelijke klinische toepassingen daarvan. De 12 hoofdstukken die zijn ingedeeld in 4 grote thema's. In de inleidende 4 hoofdstukken wordt ingegaan op de classificatie van orofaciale pijn, de invloed van co-morbiditeiten op de expressie van biomarkers en neurobiologische achtergronden. De kern van het boek wordt gevormd door de volgende 4 hoofdstukken,

waarin achtereenvolgens (neurofysiologische) markers voor neuropathische pijnbeelden, biomarkers die van betekenis kunnen zijn bij spier- en kaakgewrichtspijn en genetische biomarkers aan de orde komen. Dan volgen hoofdstukken gewijd aan de wijze waarop biomarkers kunnen worden vastgesteld in serum, synoviale vloeistof en speeksel, en aan methodologische aspecten.

Toekomstig onderzoek en klinische toepassingen vinden hun basis in het vaststellen van markers die een rol spelen bij dysregulatie van het centrale zenuwstelsel, het hypothalamus-hypofyse-bijnierschors systeem en het sympathische adrenomedullaire systeem, en in het onderkennen van factoren die deze systemen beïnvloeden, inclusief psychosociale factoren.

Dit boek is compact geschreven door vooraanstaande auteurs, goed leesbaar en goed gedocumenteerd. Het is geschikt voor geïnteresseerden in de klinische implicaties van theoretische achtergronden van orofaciale pijnen, alsook in de richtingen waarin het wetenschappelijke onderzoek zich in dit veld de komende jaren gaat ontwikkelen.